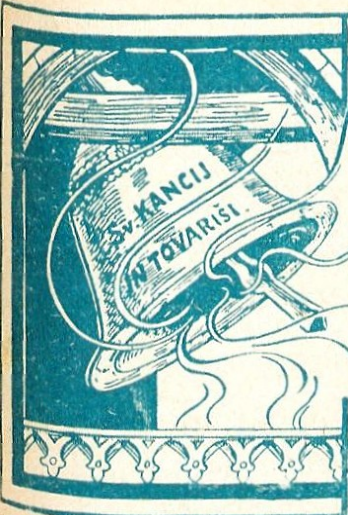

KRANJSKI ZVON

ŽUPNIJSKI LIST ZA KRANJ IN OKOLICO.

Izdaja: mestni župni urad v Kranju.
Izhaja zadnji teden v mesecu.

L. 1939. Št. 6.

Posamezna šte. 2 Din.

Kranjska pokopališča v preteklosti.

Ko se pripravlja novo pokopališče v Kranju, nam zaidejo nehoté misli k vprašanju, kje vse so v preteklosti prebivalci Kranja pokopavali svoje umrle. Pogledjmo, kaj nam pripoveduje o tem zgodovina.

Od najstarejših časov je prevevala prebivalce kranjskega pomola trdna vera, da mora bežnemu zemskemu bivanju človeka slediti lepše in trajnejše posmrtno življenje. Iz tega prepričanja se je porodila spoštljiva skrb za primerno zadnje bivališče umrlih svojcev.

1. ilirsko pokopališče. Ilirski rodovi, ki so domovali v 6. in 5. stol. pr. Kr. na najvišji kokrški stopnjevini, so imeli navado sežigati na grmadi umrle člane, ki jih je strla bolezen, starost ali končala nemila borba z naravo ali s sovražniki. Njihov pepel so vsuli v lončene žare; te pa so stavili v skupinah po 10—20 grobov pred svojimi rodovnimi hišami v jame, ki so jih obložili s kamni ter prekrili z zemljo. V gomile so dejali še posode z jedjo in predmete, ki so jih rajni posebno ljubili v življenju in bi jih utegnili rabiti še onstran groba. Podobno so bili urejeni tudi grobovi s pepelom keltskih in rimskih prebivalcev našega kraja.

2. zgodnj srednjeveško pokopališče. V nasprotju k opisanim redko posejanim gomilam najdemo strnjene vrste preko 700 okostnih grobov iz dobe preseljevanja narodov na najnižji stopnjevini Save. Tam, kjer se odpre soteska Kokre in se njeni valovi zadnjič zaganjajo v pečine, da pohité Savi v naročje, je izoblikovala ledeniška doba precej široko polico. V burnih časih zgodnjega srednjega veka so se selila razna plemena iz panonske nižine preko savskega jarka proti jugu, iskat plena in novih domačij. Spomin na nje so le še nemi grobovi, usmerjeni proti sončnemu vzhodu, obloženi s skalami in napolnjeni z dragocenim nakitom, orožjem in orodjem.

3. farno pokopališče. Ko se je pa zgrnila srednjeveška meščanska naselbina okoli cerkve sv. Kancijana, je nastala okrog „hiše božje“ tudi „božja njiva“, farno pokopališče. Segalo je precej daleč proti severu, ker je zgrajen sprednji trakt Mayrjeve hiše

deloma, zadnji pa popolnoma na prostoru nekdanjega pokopališča. Tu je bila zemlja tako zrahljana, da niso mogli skopati trdnih temeljev in so zabili pilote. Tudi proti vzhodu je bilo več prostora, ker še ni vodila pot v ulico in je stala najbližja stavba ob robu Kokre. Le na južno stran cerkve so se naslanjale skromne hiše (cerkovnikova hišica, mestna šola).

„Vstajenje“ v Majdičevem mavzoleju.

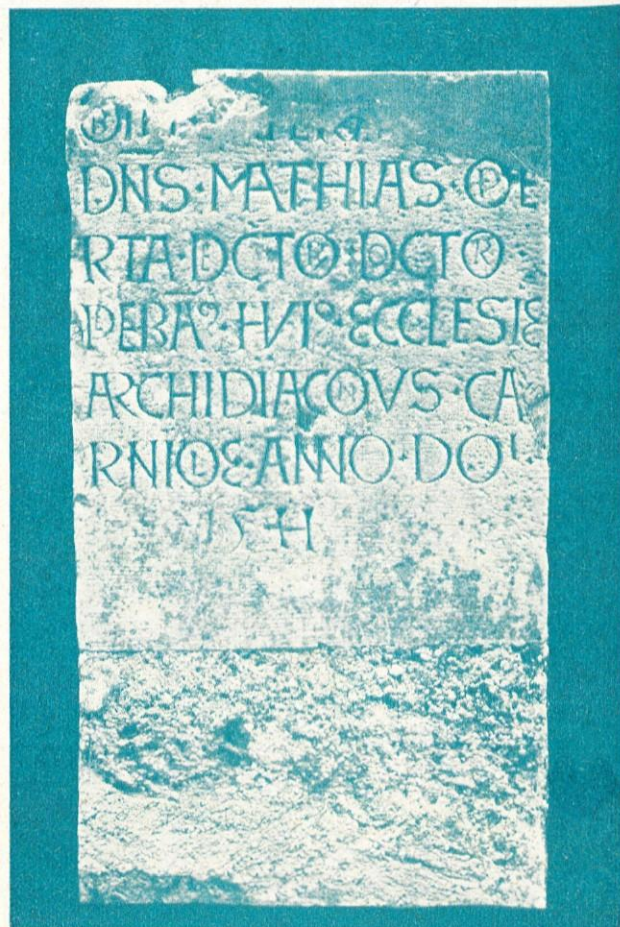
Visoka kamenita ograja je ločila pokopališče od šuma in hrupa trgovskega in obrtniškega mesta. Tu se je ustavil tudi trudni korak ošabnega plemiča in bahavega patricija, ki nista bila zadovoljna z običajnim prostorom v blagoslovljeni zemlji farnega pokopališča, morda pri cerkvenem zidu v bližini stranskih vrat, ki so vodila od severa in juga v svetišče. Izbrali so si zadnje domovanje v notranjosti, v kripti cerkve.

Toda kaj so pomagali svečani pogrebni sprevodi, v katere so se uvrstili mestni svetovalci v svojih slikovitih nošah in cehi pod svojimi banderi, kaj so koristile razkošne „pogrebščine“ in vreče „trent“, ki so jih delili ob takih prilikah? Le prehitro so izumirale ugledne in bogate rodbine. Kako turobno je utegnilo odmevati po cerkvi, ko so spuščali krsto v temino grobnice in trikrat zaklicali: Danes plemiški ali patricijski rod N. in nikdar več! Kako malo je mogla pomagati umetnost kirurgov in zdravnikov, je preizkusil sam telesni zdravnik carja Petra Velikega, dr. Gregor Oglár (iz Nakla), ki je na povratku iz Rima februarja 1717. nenadoma zbolel in umrl ter so ga pokopali na farnem pokopališču v Kranju.

Po kratki dobi so odkopali grobove na pokopališču, kostnjake in posamezne kosti pa prenesli v prizemlje t. zv. kostnice ali „karnerja“, ki je stal v severnem kotu „božje njive“. V zgornjem delu stavbe se je nahajala kapelica v čast Obiskovanju M. B., kjer so opravljali maše-zadušnice. Ob posebnih svečanostih so bila dvojna vrata prizemlja široko odprta. Vanj se je vsipala v večernem mraku procesija vernikov, ki so držali bakle v rokah, ter peli mrtvaške pesmi. Stopali so mimo kostnjakov, ki so risali v polmraku mrke poteze na zidovje, h kateremu so bili naslonjeni; hodili so preko gomil zloženih kosti, z zvonika je pozvanjal zvonček, s kamenitega svetilnika pred kostnico pa je brlela in trepetala večna luč v spomin vernim dušam v vicah. Vse je klicalo: spominjaj se smrti!

Ker je v 16. stoletju porastla meščanska naselbina, je bilo potrebno urediti podobno pokopališče okoli rožnovenske cerkve, kjer so zagrebli večinoma siromašne ljudi; le v kripti iste cerkve leže plemiški rodovi nekdanjih lastnikov kranjskega gradu. V 17. stoletju je dobila kapucinska redovna družina v Kokrskem predmestju izjemno dovoljenje, da sme pokopavati v kripti lavretanske kapele duhovnike in plemiče-dobrotnike samostana. Tu počivajo nekdanji lastniki dvorca Prevole.

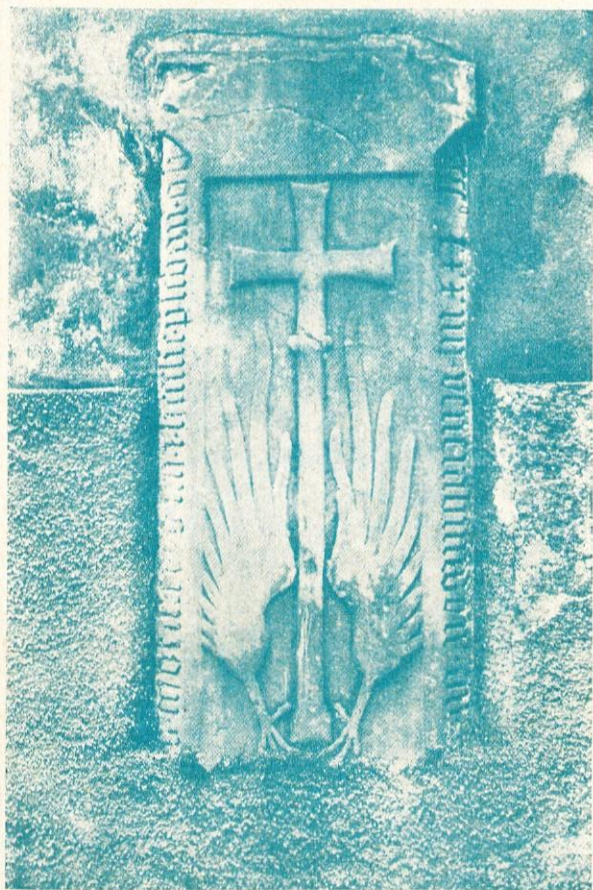
4. pokopališče sv. Križa. Tako so pokopavali Kranjčane preko 700 let. Cesar Jožef II. pa je v 18. stoletju prepovedal iz zdravstvenih in drugih upravnopolitičnih razlogov nadaljno pokopavanje v cerkvenih kriptah, v kostnici in okoli cerkva. Župnik Avg. Sluga je moral poskrbeti za novo pokopališče izven mesta. L. 1786 je kupil v malem kranjskem polju njivo „Sódarjevo repše“ imenovano, ki je služila že v hallstattski dobi za rodovno pokopališče Ilirrov. Tega župnik ni mogel vedeti, ker so prišle prve najdbe šele pri kopanju grobov na dan. Prostor so obdali z zidom, ki je bil pa v odločilnih bojih med avstrijskimi in francoskimi četami avgusta 1813 močno poškodovan. Junija 1787 so pokopali na novem farnem pokopališču prvega mrliča. L. 1825 so dogradili na koncu pokopališča kapelo sv. Križa, ki jo je posvetil l. 1836 škof Wolf. V pokopališčnem zidu, ki je potekal takoj za kapelo, so uredili l. 1840 še postaje križevega pota.

Nagrobnik župnika Operta.

Tam pri starem farnem pokopališču pa so zapeli krampi in lopate. L. 1806 so podrli zid okrog „božje njive“, malo preje je padla kostniška kapela: vse kosti so zakopali in izravnali svet. Zunanji spomin na nekdanje dni so še nagrobniki, vzdani v severno steno farne cerkve, med njimi župnikov Cholomanna de Manswerd († 1434) in dr. Matije Operta († 1511). Mlajši rodovi Kranjčanov kmalu niso več vedeli, da stopajo okrog cerkve po grobovih tisočeri predhodnikov. Zato zastane delavcu sapa, ako koplje v bližini cerkve jamo, zlasti pa na Mayrjevem vrtu, ko zadene vsak korak na kosti in celo na kostnjake v redovniških haljah s kutami čez glavo...

Odslej so spremljali kranjski meščani svoje drage rajne k poslednjemu domovanju tja ven iz mesta v prelepo naravo, sredi cvetja travnikov in njiv, kjer žare v ozadju pokopališča tako krasno gorski velikani. Marsikdo je že stal tu z grenko bolestjo v srcu ob odprtem grobu dragega svojca. V desni polovici „božje njive“ so našli svoj pokoj premnogi požrtvovalni dušni pastirji (n. pr. župniki Avg. Sluga, Jan. Reš, Ant. Mežnarec, Ant. Koblar). Tu počiva tudi prerano umrl izumitelj fotografije na steklo, kaplan Janez Puhar iz Kranja († 1864). V levi polovici pokopališča in ob obzidju so si uredile grobove najuglednejše meščanske rodbine. Tu stoji tudi mavzolej rodbine Iv. Majdiča († 1908) s prelepim reliefom Vstajenja, ki ga je izdelal kipar Iv. Zajc v Parizu. Nekaj starejših nagrobnikov je vzdanih tudi v stene kapelice sv. Križa.

Spomenik župnika Kolomana.

notranjosti pa počiva ljubljanski knezoškof dr. Jernej Vidmar († 1883). Nad vse pomembna in za narodno zavedno mladino posebno privlačna sta v srednjem delu pokopališča nagrobnika pesnikov dr. Fr. Prešerna (iz l. 1852) in S. Jenka (iz l. 1873), ki sta tako značilna, da jih ne bi smeli zamenjati z drugimi. Jenkov spomenik pa žal ne stoji tam, kjer je pesnik pokopan.

V devetdesetih letih devetnajstega stoletja je postalo pokopališče pretesno; dodali so še obsežni prostor za kapelico sv. Križa. Pa tudi to ni zadoščalo za dlje časa. Z nenadnim gospodarskim razmahom mestne naselbine je segel hrup in šum mestnega življenja do pokopališčnih zidov. Spremenilo se je celo okolje pokopališča. In zdaj se poslavljamo od našega drugega farnega pokopališča. Tako pač mora biti. Mestno življenje že duši ta prostor. Tu ni več one tišine kakor nekdane dni. Zato selimo „božjo njivo“ iz mestnega hrupa tja onstran Kokre, kjer vlada še mir in tihota v prirodi.

dr. Jos. Žontar.

Načrt novega pokopališča.

Načrte za novo pokopališče je napravil prof. arch. Ivan Vurnik v Ljubljani. Da se bo mogel vsakdo orientirati na novem pokopališču, bo njegov načrt kasneje, ko bo zgrajena mrtvašnica, na razpolago v pogled v pokopališki pisarni, dokler pa te pisarne še

ni, bo obešen v župnijski veži, kjer ga more vsakdo uporabiti. En izvod bo visel tudi v župni pisarni.

Vse pokopališče je razdeljeno v posamezna polja, na katerih so označene vrste grobov in v vsaki vrsti ima vsak grob svojo številko. Svojci umrlih bodo vsak čas mogli videti, katero številko ima grob njihovega ranjkega.

Glavni vhod na pokopališče se sedaj še ne bo uporabljal, dokler ne bo napravljena vsa cesta naravnost proti glavnemu vходу, kjer stoji mogočni portal. Dokler ne bo urejena glavna cesta na pokopališče naravnost proti portalu, toliko časa bomo nosili, oziroma vozili mrličje iz Kranja in Huj pri stranskih vratih, ki se nahajajo na strani proti šenčurski cesti, mrličje iz Čirčič pa skozi stranska vrata, ki leže proti hujanskemu gozdu. Da se bomo lažje orientirali na novem pokopališču, razložimo položaj pokopališča, kakor ga bo mogoče opazovati izpod pokritega portala.

Pod streho portala bo pripravljen prostor za vojni spomenik. Upam, da bodo vzeli v roke organizacijo za postavitve vojnega spomenika kranjski invalidi oziroma njihova organizacija.

Pred portalom in pred pokopališkim križem bo „Polje sv. Krištofa“. Tu bomo pokopavali na najlepšem prostoru one mrličje, ki nimajo takih sorodnikov, da bi jim postavili spomenik in oskrbovali grob. Te grobove na „Polju sv. Krištofa“ bo urejevala in krasila pokopališka uprava sama s tem, da bo na tem prostoru gojila cvetice. Ves ta del bo, kakor kaka preproga samega cvetja.

Desno in levo od „Polja sv. Krištofa“ je že z betonskim robom obrobljen prostor za meščanska grobišča. Izpod portala gledano bo na levi strani „Polje sv. Barbare“ in na desno od „Polja sv. Krištofa“ pa „Polje sv. Uršule“. Ti dve svetnici sta nekaki patroni za srečno zadnjo uro in se njuni sliki nahajata v stranskih oltarjih župne cerkve. Grobovi na teh dveh poljih bodo obrnjeni proti „Polju sv. Krištofa“ in mu bodo tvorili nekak okvir. Spomeniki na „Polju sv. Barbare“ bodo v modernem slogu napravljeni v približno enaki višini.

Levo od „Polja sv. Barbare“ leži „Polje sv. Kancijana“. Na tem oddelku bodo pokopani predvsem prebivalci mesta Kranja in pa na „Polju sv. Boštjana“, ki leži desno od „Polja sv. Uršule“. Najprej se bodo mrličji iz Kranja pokopavali na „Polju sv. Kancijana“ in ko bo to polno, potem šele na „Polju sv. Boštjana“.

Levo od „Polja sv. Kancijana“ bo pokopališče za prebivalce iz Huj in Klanca, ter se imenuje „Polje sv. Jožefa“.

Med „Poljem sv. Jožefa“ in obzidjem leži trikotni prostor, ki je določen za otroško pokopališče in se imenuje „Polje sv. Angela varuha“. Tu se bodo pokopavali otroci do 7. leta, če nimajo starši kake svoje grobnice ali grobišča.

Desno ob „Polju sv. Boštjana“ pa bodo našli svoj počitek umrli Čirčičani na „Polju sv. Ožbalta“.

Desno od „Polja sv. Ožbalta“ leži trikotno zemljišče, kjer se bodo pokopavali drugoverci, ki imajo

na razpolago tudi poleg ležeči del ob pokopališkem zidu. Ta del je na severni strani ograjen z nizkim obrobnim zidom, kjer se bo zasadila kasneje živa meja. Oddelek za tujeverce je zaznamovan v načrtu s črko I. deloma se pa nahaja tudi na oddelku H.

Nasproti velikemu portalu bo postavljen v sredini pokopališča križ, na katerega bomo pritrdili Kristusovo telo, ki je viselo na križu starega pokopališča.

Za križem se razprostira „Polje Žalostne Matere božje“. Tu bo čez nekaj let pokopališka kapelica Žalostne Matere božje, ob zidu pred kapelo pa bo pisarna, mrtvaška veža in soba za raztelesenje mrličev. Okrog pokopališke kapele pa bo pripravljeno grobišče za duhovnike.

Desno in levo od kapelice bo pokopališče urejeno kakor park. Grobovi bodo sicer tudi tu v vrstah urejeni, vendar pa tako, da se vrste ne bodo opazile in bo ves del urejen kakor pokopališče v parku. Leva stran pokopališkega parka se bo imenovala „Polje sv. Družine“, desna stran pa „Roženvensko polje“.

Ob straneh pokopališkega parka bo rezerviran prostor za križev pot. Kdor bo želel na dotičnih krajih napraviti grobnico ali družinsko grobišče, bo moral v kapelici postaviti relief določene postaje križevega pota. Načrte za kapelice in za postaje križevega pota bo oskrbel župni urad. Prva postaja križevega pota bo na vogalu „Roženvenskega polja“, na to se bodo vrstile postaje križevega pota okrog pokopališkega parka, zadnji dve pa bosta na prostoru pred kapelico, kjer bo duhovniško grobišče.

Zelo bi želel, da bi se kmalu našlo dovolj družin, ki bi bile pripravljene napraviti družinsko grobišče s postajo križevega pota, da bi tako kmalu dobili celoten križev pot na novem pokopališču, kakor je bil svoj čas tudi na starem. Oskrbeli bomo točen proračun za napravo spomenika s kapelico križevega pota in upam, da taka kapelica ne bo predraga za srednje situirano meščansko družino.

Tik ob velikem portalu bo rezerviran prostor za dva mavzoleja. Želel bi, da bi se semkaj prestavil lepi Majdičev mavzolej na eno stran, na drugo stran pa bo kdaj v bodočnosti prišel njemu primeren par.

Ob obzidju bo na razpolago dovolj prostora za napravo družinskih grobišč in grobnic. Vse obzidje je razdeljeno po stebrih v polja, na katerih je prostora za dva grobova. Tu se bo oddajal prostor za družinska grobišča. Za posamezne grobove tu ne bo mesta. Na tem prostoru bodo oddelki A, B, C, D, E, F, G, H.

Na oddelku G pri vratih proti hujanskemu polju bodo kasneje napravljena stranišča, zadaj pa bo z zidom ograjena jama za smeti, kamor bodo lastniki grobov mogli odlagati smeti, uvele vence in ruševino. V ozadju za to zgradbo se bo pa nahajal prostor za samomorilce.

Na oddelku I. bo za drugoverskim pokopališčem najprej oddelek za one otroke, ki so umrli nekrščeni, na to pa v vogalu prostor za kapelico, v katero bi se shranile kosti vseh vojnih žrtev, ki so pokopane na rupekem vojnem pokopališču.

Dokler ne bo na novem pokopališču mrtvašnice, se bo uporabljala še mrtvašnica na starem pokopališču.

Obred blagoslovitve pokopališča.

Pokopališča blagoslovljajo škofje; drugi duhovniki smejo blagosloviti pokopališče le z dovoljenjem škofa. Če izvrši obred blagoslovitve navaden duhovnik, opravi to, kakor smo videli ob priliki blagoslovitve primskovskega pokopališča na manj slovesen način. Če pa blagoslovlja pokopališče škof sam, ali duhovnik, ki more izvrševati škofove obrede, se pa vrši vse bolj slovesno.

Kranjsko novo pokopališče bo blagoslovil v škofovem imenu g. prelat, generalni vikar in stolni prošt Ignacij Nadrah po obredu, kakor ga izvršujejo škofje.

Obred blagoslovitve pokopališča, če ga izvršuje škof, ali v njegovem imenu višji duhovnik, ki more opravljati škofovske obrede, se vrši na sledeči način:

Prejšnji dan se postavi na pokopališču 5 lesenih križev in sicer prvi, nekoliko večji v sredini pokopališča, drugi v velikosti človeka, za tem križem na koncu pokopališča, tretji pred večjim križem na drugem koncu pokopališča, nadalje se postavi na desno in levo od glavnega križa koncem pokopališča še po en križ. Pred vsak križ se postavi lesen kol, na katerega se morejo nastaviti tri sveče.

Ko pride škof na pokopališče, se vsede na svoj sedež in napravi kratek nagovor. Po govoru moli nato stoje sledečo molitev:

„Vsemogočni Bog, ki si dušam varuh, bramba zveličanja in zaupanje vernih: ozri se milostno na opravilo naše službe in naj se ob našem vstopu to pokopališče očisti, blagoslovi in posveti: da bodo človeška trupla, ki bodo po tem življenju tukaj počivala, na veliki dan sodbe skupaj s srečnimi dušami mogla prejeti radosti večnega življenja. Po Kristusu, Gospodu našem.“ O. Amen.

Na to se pojejo litanije vseh svetnikov. Ko pri litanijah odpojo: „Daj vsem vernim dušam večni pokoj“ in odgovor: „Prosimo te, sliši nas,“ škof vstane napravi križ na pokopališču in moli:

„Očisti in blagoslovi to pokopališče.“

Odgovor: „Prosimo te, sliši nas.“

Nato ponovno napravi znamenje sv. križa in moli:

„Očisti, blagoslovi in posveti to pokopališče.“

Pevci odgovore: „Prosimo te, sliši nas.“

Tretjič napravi križ in moli:

„Očisti, blagoslovi, posveti to pokopališče.“

Odgovor: „Prosimo te, sliši nas.“

Nato se pojejo litanije do konca, blagoslovi se vendar škof stopi pred križ, ki je pred srednjim križem in moli:

„Pokropi me Gospod. s hizopom, in očiščen bom: umij me in bolj ko sneg bom bel.“ Nato zapoje pevci

veličastni psalm: „Usmili se,“ kakor ga pojemo pri pogrebnih sprevodih. Med petjem psalma obide škof vse pokopališče in ga kropi. Ko se vrne nazaj pred križ, moli sledečo molitev:

„O Bog, ki si vesoljni svet ustvaril, človeški rod odrešil in vse vidne in nevidne stvari dovršeno uredil: prosimo te s ponižnim glasom in s čistim srcem: O † čisti, blago † slovi in po † sveti to pokopališče, na katerem bodo počivala trupla tvojih služabnikov in služabnic, ko jim to življenje poteče: in ki si v tebe upajočim po svoji veliki milosrčnosti odpustil vse grehe, daj tudi njih telesom, ki bodo na tem pokopališču počivala in čakala trombe prvega nadangela, obilno večno tolažbo. Po Kristusu, Gospodu našem.“

Odgovor: „Amen.“

Po molitvi škof pokadi križ, nato vzame gorečo svečo raz kola, ki je pred križem in jo posadi na vrh križa, nato enako posadi še na obe rameni križa dve goreči sveči.

Potem odide škof s svojim spremstvom h križu, ki stoji za osrednjim križem v ozadju pokopališča. Med potjo kropi z blagoslovljeno vodo in moli psalm 6. in 31. Pred tem križem zopet opravi posebno molitev, nato pokadi križ in postavi na križ tri goreče sveče, ki so prej gorele na kolu pred križem.

Od križa v ozadju gre škof h križu, ki stoji na koncu pokopališča na desni strani od osrednjega križa. Tam se zopet opravijo predpisane molitve, pokadi križ in postavi na križ tri sveče. Od tega križa gre procesija h križu, ki stoji na levi strani od osrednjega križa, kjer se ponovi podoben obred, kakor pri drugih križih. Od tam gre procesija h križu, ki stoji v sredini pokopališča, kjer se ponovi obred kajenja, pritrditve sveč na križ in se opravijo predpisane molitve.

Nato svečano poje škof predglasje in moli predpisano molitev, nakar podeli navzočim svoj blagoslov.

Pokopališki red.

Celoten pokopališki red bo cerkveno predstojništvo kasneje uredilo in ga objavilo v „Kranjskem zvonu“. Ker se na novo pripravlja celoten škofijski zakonik, ne moremo napraviti definitivnega pokopališkega reda, dokler ni izdan novi škofijski zakonik, ki bo morda spremenil nekatere dosedanje določbe. Radi tega velja sledeči pokopališki red le toliko časa, dokler ne izide škofijska sinoda, ki bo v tem oziru merodajna.

Za upravo pokopališč so merodajni cerkveni in državni predpisi. Cerkevno pokopališče upravlja sicer cerkveno predstojništvo, to je župnik s cerkvenimi ključarji, vendar pa se mora držati točno določenih državnih in cerkvenih postav.

Grobovi na našem novem pokopališču bodo razdeljeni tako, da bo prostor za posamezen grob dolg

2,50, širok pa 1,40 m. Ob obzidju pa je prostor za grobove večji.

Posamezne vrste grobov bodo tako urejene, da bodo mrlični dveh vrst imeli glave skupaj, pri nogah pa bo 50 cm prostora za stezo med grobovi. Vrste grobov za otroke bodo dolge po 1,60 m, posamezen grob pa bo imel prostora za 1 m širine.

Grobar bo moral kopati grobove po 2 m globoke za odrasle, in po 1,20 do 1,50 m globoke za otroke.

Deset let se grob ne sme prekopati, po 10 letih se pa grob more prekopati, če sorodniki ne plačajo za to določene takse. Dosedaj je bila pri nas v navadi taksa za grob din 100.—. Ta bo ostala, dokler se ne napravi nov pokopališki red.

Družinska grobišča, oziroma prostor za grobišča in grobnice se ne oddaja hišam, ampak družinam za dobo 50 let. Za vsako družinsko grobišče ali grobnico se bo napravila posebna pogodba, v kateri bo določeno, kdo ima pravico biti pokopan v tem grobišču. Taksa za družinska grobišča in grobnice se pač določa po velikosti grobišča. Za prostor grobišča, oziroma grobnice dveh grobov je taksa določena na din 2000.—.

Jame za grobove sme na pokopališču izkopavati le cerkveni grobar, ki prejema od pogreba I. r. din 75.—, od pogreba II. r. din 50.—, od pogreba III. r. pa din 15.—. To takso zaračuna župnik pri pogrebu in jo izroči grobarju, tako da strankam ni treba grobarju ničesar plačevati od pogreba.

Spomenikov na grobove stranke ne morejo postavljati samovoljno, ampak sporazumno z grobarjem, ki točno določi, kje mora stati spomenik.

Spomeniki na pokopališču morajo nositi verski značaj in ne smejo nikdar žaliti verskega čuta. Načrt za spomenike na grobiščih in grobnicah mora odobriti župni urad. Prostori za družinska grobišča in grobnice so na tako lepih in vidnih mestih, da mora župnik paziti, da se tam ne postavljajo taki spomeniki, ki bi kvarili umetniški utis pokopališča. Na skupnem pokopališču naj že postavi vsak spomenik kakor želi, čeprav je morda neokusen, na najlepših prostorih morajo pa že stati taki spomeniki, ki bodo dostojen kras pokopališču in vreden spomin pokojnemu.

Kdor želi napraviti okvir okrog grobov, mora istega položiti sporazumno z grobarjem.

Smeti in ruševine se ne smejo odlagati po potih in tujih grobovih, ampak le na to določen in pripravljen prostor.

Strogo je prepovedano trgati cvetice po tujih grobovih, poškodovati nasade, ali celo jemati sveče, vaze in posode s tujih grobov.

Pokopališče bo odprto le tedaj, kadar bo na njem grobar, ali kdo drugi na straži. Določile se bodo točno ure, kdaj bo pokopališče odprto za splošen obisk, dokler ne bo dobil grobar stanovanja na pokopališču.

Grobar mora imeti shranjeno pokopališko knjigo, v kateri je točno označeno, kdo in kdaj je bil pokopan v določenem grobu. Enako knjigo hrani tudi župni urad.

Takse, ki se plačujejo ob pogrebi za pokopališče, nadalje takse za pokop izven vrste, za opustitev prekopa in za družinska grobišča se stekajo v poseben fond, ki ga upravlja cerkveno predstojništvo. Iz tega fonda se popravlja in krasí pokopališče in se vzdržujejo njegove naprave. Ta fond se ne sme porabiti za drug namen, kakor le za pokopališče.

Mrliški sprevodi.

Mrliški sprevodi na novo pokopališče se bodo vršili iz posameznih delov župnije sledeče:

Mrličji iz Čirčič se najprej prineso v podružno cerkev v Čirčičah, kjer se izvrše mrtvaški obredi in gre na to pogrebni sprevod naravnost na pokopališče. Čirčičane pa prosim, da popravijo pot, ki pelje iz vasi na pokopališče, da se bodo mogli vršiti tam sprevodi v redu.

Mrličji iz mesta se vsi neso najprej v sprevodu v župno cerkev, kjer se opravijo mrtvaški obredi in od tu se razvije sprevod na pokopališče. Enako velja tudi za mrličje iz Struževega, le da spreime mrtvaški sprevod duhovščina šele pri kapelici na Bekselnju.

Mrtvaški sprevodi iz Huj in Klanca se razvijajo naravnost na pokopališče, kjer se opravijo obredne molitve pred križem, oziroma v portalu. Le iz onih hiš, ki stoje v bližini podružne cerkve na Hujah in Klanecu, bi se sprevod prej podal v cerkev sv. Jožefa in od tam na pokopališče.

Kapelice Križevega pota.

Polje sv. Družine in Roženvensko polje bi bili ob svojih porobkih posejani s 14-imi grobnicami, ob katerih bi vsaka tvorila eno postajo križevega pota.

Kako bi izgledale te grobnice v najpriprostejši izvršitvi — kaže tu objavljena mala slička. Bistvo teh

grobnic so kapelice nad grobovi. Kdor bi ne želel v zemljo ugrajene celice za shrambo mrtvaških krst, si bo lahko dal postaviti samo kapelico. Kdor bo pa hotel celico za shranjevanje krst, si bo dal zgoraj to celico

obrobiti s kamnoseško obdelano betonsko stopnico, strop (ploščo) nad celico pa prekriti z lepšimi betonskimi ploščami. Spredaj bi se mu postavila 2 betonska stebra, ki bi nosila preklado iz kamnoseško obdelanega betona. Zadaaj bi se pa namestila iz prav takega materiala napravljena stena. Preklada in ta stena bi bili med seboj povezani z tremi lesenimi obdelanimi tramiči — legami, na katerih bi ležalo četrto obdelanih šperovcev. Na te šperovce bi bil iz močnih desk položen strop, ki bi bil pokrit z bakreno pločevino. Les bi bil ves lepo pobarvan z oljnatimi barvami. Tu popisana izvršitev bi bila priprosta, a zelo solidna in trajna. Vendar bi pa obsegala najmanj, kar bi se moralo želeli od vsake kapelice. Kdor bi hotel več žrtvovati, ta bi si mogel dati napraviti strop v bogatejši (t. je bolj okrašen) izvršitvi. Vsaka kapelica bi dobila po en relief križevega pota napravljen iz beloglazirane trdo žgane glinice, t. j. iz materiala, ki je trajen, ako je zavarovan pred vlago. Napisne plošče, kipe, svetilke in drug okras si bo mogel vsak lastnik grobnice omisliti po svojih osebnih željah. Pričakovati pa je, da bo vsak v lastnem interesu skušal ustreči čim boljшему lepotnemu okusu. Radi celotnega vtisa pokopališča je pa želeli, da bi si bile kapelice križevega pota precej slične med seboj, ker je le na ta način dosegljiva tista resnoba, ki je na vsakem lepo urejenem pokopališču predvsem zaželjena.

Za izvršitev takih kapelic smo vprašali nekega stavbenika glede cene. Ta nam je naračunal za kapelico po zgoraj podanem opisu z grobnico (celico za krste) ca. 16.000.— din. za kapelico brez grobnice pa ca. 15.000.— din.

Svetovni kongres Kristusa Kralja.

Od 25. do 30. julija se vrši v Ljubljani svetovni kongres Kristusa Kralja, kamor bodo prišli zastopniki vseh narodov. Čast-slovenskega naroda zahteva, da vse storimo, da se bo ta kongres dostojno praznoval v naši sredi.

Ker je pričakovati velikega navala inozemcev. Ljubljana ne bo zmogla vseh prenočiti in bodo morali priskočiti na pomoč tudi okoliški kraji.

V nedeljo, dne 21. maja je prišel v Kranj generalni sekretar katoliške potovalne agenture „Ikha“ v Lucernu — Švica, ki organizira udeležbo iz inozemstva. da se prepriča tu, koliko inozemcev bi mogli prenočevati tekom 5 dni v Kranju. V župnišču mu je bilo rečeno, da bi mogli spraviti v Kranju okrog 150 oseb pod streho. 35 žensk bi stanovalo v Marijanišču, 40 gospodov v dijaškem zavodu, 4 v župnišču, kakih 20 po hotelih, ostali po privatnih hišah. Prosim, da se vsi, ki bi mogli tiste dni odstopiti kako sobo za udeležence kongresa, javijo v župnem uradu. Domenila sva se z generalnim tajnikom „Ikhe“, da plača po din 15 dnevno za sobo. Radi kongresa, pa tudi iz turističnih ozirorov moramo v Kranju vse storiti, da tuicem postrežemo in da vsak, kdor le more tiste dni odstopi kako sobo. V Kranj pridejo najbrže Holanci ali pa Italijani.

Župnija Kranj.

OZNANILA ZA JUNIJ:

Mesec junij je posvečen presv. Srcu Jezusovemu. V tem naj bi prejel vsak dober katoličan sv. zakramente v čast presv. Srcu Jezusovemu.

2. Prvi petek v mesecu, kvatni petek, ob 6. sv. maša z blagoslovom, strogi post.

3. Kvatna sobota, pritriganje pri jedi, dovoljeno pa je uživanje mesnih jedil.

4. Praznik sv. Trojice, prva nedelja v mesecu, slovesno praznovanje župnih patronov sv. Kancijana in tov. Ob 6. sv. maša z dvema blagoslovoma, ob poli enajstih slovesna pontifikalna sv. maša, ki jo opravi g. stolni prošt in generalni prelat Ign. Nadrah. Popoldne ob 2. je ura molitve, nato litanije presv. Srca Jezusovega, po litanijah se razvije spreved na novo pokopališče, ki ga bo slovesno blagoslovil g. stolni prošt Ign. Nadrah. Na pokopališču bo najprej kratka pridiga in na to blagoslov.

Nedelja presv. Trojice je zadnji dan za prejem velikonočnega sv. obhajila. Ta nedelja je prva nedelja v juniju, obenem velika slovesnost blagoslovitve novega pokopališča, naj bi ta dan prejele sv. zakramente po možnosti vsa župnija. V soboto bo na razpolago tudi še en tuj duhovnik.

Darovanje za cerkev se vrši po vseh službah božjih dopoldan in popoldan.

8. Praznik sv. R. T. Sv. maše so ob 6. 7. in ob 8., slovesna, zadnja po končani procesiji. Procesija sv. Reš. Telesa se letos razvije v Kokriško predmestje, prvi blagoslov je pred župniščem, drugi pri Stari Pošti, tretji pri parku pred Koklovo hišo, četrti na Mestnem trgu pred Kocbekovo hišo.

V osmini praznika sv. R. T. je vsak dan zjutraj sv. maša ob 6. uri pred izpostavljenim Najsvetejšim.

11. Nedelja v osmini praznika sv. R. T., v župni cerkvi sv. maša po navadi, na Primskovem je ob 9. sv. maša in na to procesija sv. Rešnjega Telesa, po poti kakor lansko leto.

15. Pričetek tridnevne v čast presv. Srcu Jezusovemu, zvečer ob poli osmih pete litanije presv. Srca Jezusovega med tridnevno, v četrtek so pete.

16. Praznik presvetega Srca Jezusovega, ob 6. sv. maša pred Najsvetejšim.

18. Nedelja v osmini praznika presv. Srca Jezusovega, služba božja po navadi. Na Sv. Joštu soseskina sv. maša za Čirčiče.

To nedeljo bo ob 8. uri v cerkvi na Primskovem prvo sv. obhajilo tistih otrok, ki hodijo v šolo na Primskovem. Po maši pa bo v Prosvet. domu kratka proslava tega otroškega praznika.

20. Celodnevno čiščenje sv. R. T. v Marijanišču. Ob 6. uri pridiga, nato litanije presv. Srca Jezusovega in sv. maša Sv. maše bodo tam tudi še ob 7. 8. in 10. uri. V župni cerkvi bo ta dan sv. maša le ob 6. uri zjutraj.

Uro molitve naj opravijo v Marijanišču: Od 11. do 2. Marijanišče in sosedje, od 2. do 3. popoldne žene, od 3. do 4. dekleta, od 4. do 5. moški, od 6. uri je pridiga in nato litanije presv. Srca Jezusovega in zahvalna pesem.

25. IV. nedelja po bink., služba božja po navadi.

28. Vidov dan, ob 9. slovesna peta sv. maša za vse, ki so padli za vero in domovino.

29. Praznik sv. Petra in Pavla, ob 6. sv. maša z enim in ob poli enajstih peta sv. maša z dvema blagoslovoma.

POROČENI PARI:

Mlakar Mihael, sluga, Kranj, Cesta na Golnik 5 in Pavlu Marja, solarica, poročena 29. marca.

Čučnik Maks, mornariški narednik, Šibenik in Hanzlovsky Gabrijela, privatna uradnica, Kranj, Bleiweisova 29, poročena 29. marca.

Srabočan Jožef, elektromonter, Gor. Sava 10 in Kalan Marja, privatna uradnica, Struževo 5, poročena 9. aprila.

Kunčič Mirko, novinar, Lesce in Marovt Matilda, privatna uradnica, Kranj, Stara cesta 24, poročena 22. aprila.

Stružnik Janez, mlinar in posestnik, Tupaliče 18 in Brešar Frančiška, posest. hči, Čirčiče 11, poročena 3. maja.

Košir Andrej, delavec, Kranj, Blejska 17 in Luznar Katarina, šivilja, Klanec 71, poročena 3. maja.

Košir Miroslav, posestnik, Klanec 45 in Bergant Alojzija, delavka, Klanec 51, poročena 7. maja.

Vidmar Vitomir, davčni pripravnik, Ribnica in Kristan Vida, trgovska sotrudnica, Kranj, Zlato polje 8, poročena 7. maja.

Košorok Pavel, tiskarniški faktor, Kranj, Cojzova 14 in Vodnik Marija, privatna uradnica, Kranj, Tyrševa 23, poročena 14. maja.

MRLIŠKA KRONIKA:

Nadižar Janez, posestnik, Čirčiče 40, roj. 3. junija 1852, umrl 30. marca.

Zavrč Janez, tovarniški delavec, Struževo 21, roj. 22. marca 1871, umrl 30. marca.

Šuštaršič Ivan, posestnik in kolar, Kranj, Tavčarjeva 17, roj. 15. oktobra 1862, umrl 7. aprila.

Kozjek Marta, hči delavca, Primskovo 114, umrla 8. aprila, stara pol leta.

Nadižar Matija, kočar, Čirčiče 41, roj. 8. oktobra 1862, umrl 30. aprila.

Slabe Ivana, roj. Rant, trgovka, Kranj, Mestni trg 7, roj. na 15. avgusta 1869, umrla 1. maja.

Župnija Šmartin pri Kranju.

OZNANILA ZA JUNIJ:

1. Zvečer ob poli sedmi uri molitvena ura pred prvim petkom.

2. Sv. maša pri oltarju Srca Jezusovega z blagoslovom.

4. I. nedelja po bink. Kvaterna, Praznik sv. Trojice, Božja služba ob 6., 8. in poli 10. uri. Zjutraj prvo sv. obhajilo. Vesolj. na odveza.

8. Praznik sv. Rešnjega Telesa, Sv. maša zjutraj ob 6. Ob 8. slovesna maša, po maši procesija z najsvetejšim po navadnem redu. Popoldne ob poli tretji uri pete litanije.

Vso osmino sv. Rešnjega Telesa sv. maša pred izpostavljenim sv. R. T.

11. II. nedelja po bink. Božja služba ob 6. 8. in poli 10. uri.

15. Ob poli sedmih zvečer molitvena ura.

15., 16., 17. Tridnevna v čast presv. Srcu Jezusovemu.

16. Praznik presv. Srca Jezusovega.

18. III. nedelja po bink. Božja služba ob 6., 8. in poli 10. uri.

Ob 8. uri z blagoslovom.

21. Sv. Alojzij, patron šolske mladine.

24. Sv. Janez Krstnik.

25. IV. nedelja po bink. Božja služba ob 6., 8. in poli 10. uri.

29. Praznik sv. ap. Petra in Pavla. Božja služba ob 6., 8. in poli 10. uri.

POROČENI PARI:

Bolčina Jožef, mizar roj. v Ajdovščini in Štefanija Krapež, iz Dol. Otlice, poročena 30. aprila.

Pfajfar Jožef, mesarski mojster iz Sorice in Ana Ule, tovarniška delavka iz Grahovega pri Cerknici, poročena 6. maja.

MRLIŠKA KRONIKA:

Marija Žargar, vdova, stara 71 let, umrla v Zgor. Bitnju dne 3. maja.

Razno.

Cerkvenim ključarjem župne cerkve v Kranju je bil imenovan od preč. škofijskega ordinariata v Ljubljani g. **Andrej Ogrizek**, posestnik in trgovec v Kranju. Imenovan je prevzel cerkveno-ključarske posle s 1. majem.

Prenos mrličev iz starega na novo pokopališče bo možen še deset let, radi tega naj s tem nihče ne hiti, ker bo staro pokopališče še deset let oskrbovano kot cerkveno pokopališče. Če bi pa kdo vsekakor želel že sedaj prenesti ostanke svojih rajnikih na novo pokopališče, naj s tem počaka do jeseni, ko bi po vseh svetih dobili od sreskega načelstva zadevno dovoljenje za prenos kosti za več prenosov skupno.

Lik Kristusovega telesa, ki je visel na križu na starem pokopališču, smo sneli in ga popravljenega porabili za križ na novem pokopališču. Na križ na starem pokopališču pa smo obesili manjši križ, ki je bil svoj čas najbrže Layerjeva lastnina.

Primskovo. Nabavil se je nov ciborij, ki ga je plačal en sam dobrotnik. Za popravilo cerkve so nabrali cerkveni ključarji po Primskovem in Gorenjah okrog 8000 din. Točno številko priobčimo kasneje. Vsem darovalcem prav iskrena hvala! Res nisem pričakoval, da se bo toliko nabralo. Vsa čast soseski. Upamo, da bo mogoče letos popraviti zunanost zvonika in cerkve.

Naše ilustracije. Na naslovni strani pričujoče številke Kranjskega zvona prinašamo sliko reliefa „Vstajenje“, ki se nahaja v Majdičevem mavzoleju. To delo je izvršil znameniti slovenski kipar Zajc in je pač najlepše umetniško delo na spomenikih našega starega pokopališča. Iz prvotnega cerkvenega pokopališča okrog župne cerkve prinašamo sliko dveh spomenikov, ki sta še ostala, to je nagrobni spomenik kranjskega župnika dr. Matije Operta in župnika Kolomana pl. Manswerda. Operta in Koloman sta bila pač najodličnejša kranjska župnika: prvi je sezidal našo župno cerkev, drugi pa je dal napraviti znamenite rokopise, ki se nahajajo v župnijskem arhivu. Z novega pokopališča pa prinašamo načrt za kapelico križevega pota, ki bi stale okrog novega pokopališkega parka.

Nov ciborij. V soboto, dne 20. maja je prinesel g. Kregar iz Ljubljane nov ciborij, obhajilni kelih, ki smo ga bili naročili. Novi ciborij je iz srebra in pozlačen, zelo velik, da bo mogel sprejeti 1200 sv. hostij. Ob večjih praznikih in kadar bo več sv. obhajil ga bomo rabili, ker smo imeli dosedaj le en ciborij, ki je bil dovolj velik, drugi pa so vsi iz časov, ko ni bilo mnogo sv. obhajil v Kranju. Novi ciborij stane din 3.125, par sto din bo stal pa še plašč za ta ciborij.

Iz rim. katoliške vere so izstopili.

1. **Stumpf Elizabeta**, rojena **Smolej**, roj. v Trzinu 19. nov. 1907., stanujoča na Primskovem, izstopila leta 1959.
2. **Blaško Edvard**, delavec, rojen v Dol-Otlica, Italija, roj. 7. marca 1917., stanujoč na Primskovem, prestopil leta 1959.
3. **Vidie Viktorija**, delavka, roj. v Dol-Otlica, Italija, 6. novembra 1921., stanujoča na Primskovem, izstopila leta 1959.
4. **Vajs Ivanka** roj. **Blagne**, rojena v Senčurju 9. maja 1910., stanujoča v Kranju, izstopila leta 1958.

5. **Ana Matore**, rojena 14. avgusta 1919. v Zagorskem vrhu občina Blanca pri Brezicah, izstopila leta 1958., stanujoča na Primskovem.

6. **Jakše Anton**, rojen v Zg. Lakencu občina Trebeljno pri Mokronogu 5. decembra 1898, stanujoč na Primskovem, izstopil leta 1958.

7. **Češnovar Marija**, rojena 26. novembra 1928. v Škocijanu pri Mokronogu, stanujoča na Primskovem, izstopila leta 1958.

8. **Božič Ivan**, italijanski državljani, roj. v Podmeleu pri Tolminu 1. junija 1898, stanujoč na Primskovem, izstopil 1. 1958.

9. **Zupanec Ivan**, rojen v Zagrebu 24. maja 1895., stanujoč na Primskovem, izstopil leta 1956.

10. **Ažman Adol**, priv. uradnik v Semperitu, roj. v Kranju 10. junija 1907., izstopil leta 1956.

11. **Hafner Anton**, roj. v Judenburgu, Nemčija, 26. aprila 1912, stanujoč na Primskovem, izstopil leta 1957.

12. **Kavčič Zmagoslav**, rojen v Občinah Italija, 3. marca 1915., stanujoč v Kranju, izstopil leta 1955.

13. **Jirkal Katica**, rojena v Nesmen pri Budjevicah 24. nov. 1888., stanujoča v Kranju, izstopila leta 1956.

14. **Znidarič Stefan**, rojen v Brdovcu pri Zagrebu 21. novembra 1909., stanujoč v Kranju, izstopil leta 1956.

15. **Urbanek Ana**, rojena v Kranju 12. julija 1912., stanujoča v Kranju, izstopila 1956.

16. **Makovička Jožef**, rojen 18. marca 1886 v Novi Paki, stanujoč v Kranju, državljani CSR, izstopil leta 1956.

17. **Banska Božena**, rojena 5. avgusta 1905. v Žuželicah CSR, stanujoča v Kranju, izstopila 1956.

18. **Vobornik Václav**, rojen 30. septembra, 1881 v Bristany CSR, stanujoč v Kranju, izstopil leta 1956.

19. **Ritovšek Friderika**, rojena v Šoštanju 2. marca 1906., stanujoča v Kranju, izstopila 1955.

20. **Govekar Ivanka**, rojena 15. maja 1894. pri Sv. Ani, Trzin, stanujoča v Kranju, izstopila leta 1955.

20. **Jonke Peter**, postrežček, rojen v Mozlju, Kočevje 12. septembra 1881, stanujoč v Kranju, izstopil 1955.

22. **Vidmar Ivan**, rojen v Ljubljani 19. septembra 1899, stanujoč v Kranju, izstopil leta 1955.

23. **Rozehnal Františka**, roj. **Dörfler**, rojena v Nemčiji, Ebensee 4. aprila 1906., stanujoča v Kranju, izstopila 1. 1955.

24. **Koliaš Anton**, rojen v Budapešti 2. jan. 1906. stanujoč v Kranju, izstopil leta 1955.

25. **Ferfolija Cecilija**, rojena 6. aprila 1898. v Biljah pri Gorici, stanujoča na Primskovem, izstopila 1954.

26. **Kogoj Franc**, rojen v Biljah pri Gorici 3. decembra 1890., stanujoč na Primskovem, izstopil leta 1954.

27. **Kodrič Marija**, rojena 15. januarja 1912. v Ružomberku CSR, pristojna v Sombor, stanujoča v Kranju, izstopila 1. 1955.

28. **Suchankova Zofija**, rojena v Stari Paki CSR 11. maja 1900., stanujoča v Kranju, izstopila leta 1956.

V Kranju rojeni, drugod stanujoči so izstopili:

1. **Terezija Vajt**, rojena 11. novembra 1895., izstopila v Gradcu 1959.

2. **Mlakar Ludvik**, rojen 16. februarja 1905., izstopil v Ljubljani leta 1957.

3. **Kristjan Grčman**, roj. v Kranju 21. decembra 1905., izstopil leta 1955. v Vinkovcih.

4. **Kunstelj Hedvika** rojena **Trdina**, vdova po frizerju Kunstelj Hermanu, rojena v Domžalah 25. januarja 1912., izstopila leta 1956. v Ljubljani.

5. **Štempihar Ivo**, rojen 1. maja 1898., izstopil leta 1950.

6. **Jaklič Josip**, roj. 26. novembra 1877., izstopil v Ljubljani leta 1955.

7. **Zupan Stanislav**, rojen 29. junija 1911 v Straževem, izstopil leta 1956.